

УДК 342.84

Л. Р. Наливайко, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, головний науковий співробітник сектору теоретико-методологічних проблем організації державної влади НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ
ORCID ID : 0000-0002-7696-4223

ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ НА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ РІВНІ

***Анотація.** У статті досліджено забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану в Україні та надано пропозиції щодо удосконалення цього механізму на основі досвіду Дніпропетровської області.*

Систематизовано регіональний досвід правового забезпечення прав і свобод ВПО з метою покращення національного механізму їх підтримки.

Обґрунтовано, що чітке розуміння реальної статистики вимушеного переміщення важливе для: врахування її в роботі органів державної влади та місцевого самоврядування в регіоні, прийняття ними рішень; покращення планування бюджету регіону з урахуванням потреб ВПО; розробки та реалізації місцевих програм для підтримки ВПО; збалансування ринку

праці; удосконалення публічних послуг для ВПО в області та ін. Серед наслідків військової агресії РФ проти України можна виділити такі: збільшення кількості осіб, які потребують соціальної підтримки від держави; дестабілізація економічної активності середнього та малого бізнесу в Україні, що у свою чергу збільшило кількість осіб, які через втрату заробітку знаходяться за межею бідності; виїзд за межі території України значної кількості громадян, що вплинуло на різні сфери суспільного життя, що у свою чергу обумовило відтік інтелектуального потенціалу держави тощо. Усі зазначені вище наслідки вплинули і на Дніпропетровщину, отож потребують оперативного реагування як практичних працівників відповідних галузей, так і пошуку нових підходів до захисту ВПО.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, забезпечення прав і свобод, воєнний стан, органи публічної влади, інтеграція внутрішньо переміщених осіб, приймаюча громада.

Актуальність дослідження. З 24 лютого 2022 року регіон став потужним гуманітарним хабом для сотень тисяч українців, які втікали від російського «визволення». Регіон забезпечив прийом, лікування та транзит внутрішньо переміщених осіб (дала — ВПО) до західних областей України, а також прийняв тисячі громадян на постійне проживання. За весь період вимушеного внутрішнього переміщення в регіоні вироблені новаторські підходи до забезпечення прав, свобод, інтересів та потреб ВПО.

Цей досвід заслуговує систематизації і узагальнення з метою покращення національного механізму підтримки ВПО. Це обумовлює актуальність дослідження регіональних особливостей захисту та забезпечення прав і свобод ВПО.

Наукові розвідки з теми. Окремі права і свободи ВПО в Україні вивчали такі науковці, як: С. Булеца, О. Буткевич, В. Гошовський, Є. Герасименко, В. Дацюк, Н. Діденко, Т. Карабін, О. Котляр, Я. Лазур, Є. Лейба, М. Менджул, І. Михайлишин, В. Надьон, Ю. Паніна, І. Полюжин, О. Рогач, М. Савчин, Н. Сінчина, В. Тимчак, Н. Тищенко, Ц. Цвігун, Т. Цимбалістий, Р. Черниш, Л. Шестак, А. Шевцов, О. Явор та ін. Регіональні особливості забезпечення прав і свобод ВПО у Дніпропетровській області досліджували О. Бочковий, І. Грицай, І. Дрок, Ю. Лебедева, Є. Мінакова та ін. Але потребує систематизації

досвід забезпечення прав і свобод ВПО на регіональному рівні та його імплементація на загальнонаціональному.

Метою статті є дослідження забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану в Україні та надання пропозицій щодо удосконалення цього механізму на основі досвіду Дніпропетровської області.

Виклад основного матеріалу. З 2014 року серед усіх областей України займає перші позиції за кількістю прийнятих ВПО Дніпропетровська область [1]. За даними уповноваженого Верховної Ради з прав людини щодо дотримання прав осіб, які постраждали внаслідок збройного конфлікту російської федерації та України у Дніпропетровській області станом на кінець 2022 р. обліковано 435 433 ВПО, що становить майже 9% від загальної кількості ВПО в Україні. Перше місце за цим показником обіймають м. Київ і Київська область (693 481 ВПО), друге – Донецька область (518 011 ВПО). На четвертому місці – Харківська область (432 363 ВПО) [2].

При цьому, провідна міжурядова організація Міжнародна організація з міграції (International Organization for Migration (IOM)) вказує дещо іншу цифру ВПО у Дніпропетровській області, а саме: на початок листопада в області було зареєстровано понад 363 500 ВПО. Найбільша кількість цих осіб знаходиться у Дніпрі [3]. За даними Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, лідер за кількістю внутрішніх переселенців – східний регіон, зокрема Дніпропетровська область [4].

Статистичні дані свідчать про масштабність внутрішньої міграції, про сприятливі умови регіону для подальшого проживання внутрішньо переміщених осіб, а також про високий рівень інтеграції ВПО в громаду Дніпропетровської області.

Приймаючі громади повинні бути готовими до інтеграції ВПО і на постійне, і довгострокове, і на короткострокове проживання. Оцінюючи наміри та можливості ВПО щодо їх інтеграції в приймаючих громадах, актуалізується питання ефективності зобов'язань, повноважень і можливостей органів місцевого самоврядування. Територіальні громади прийняли на себе основне навантаження щодо прийняття, забезпечення первин-

них потреб, захисту ВПО після початку повномасштабного вторгнення. При цьому, ВПО зіткнулись із системними проблемами, які вирішували, переважно, волонтерські та гуманітарні організації [5]. Забезпечення прав осіб, які опинилися в ситуації внутрішнього переміщення, на місцевому рівні є особливо важливим, оскільки місцева політика впливає на щоденне життя чоловіків та жінок. Вона вміщує сектори, які впливають на якість життя та мають потенціал для зміни життя людей у довгостроковій перспективі, зокрема йдеться про освіту, зайнятність, соціальні послуги та економічний розвиток [6] Внутрішньо переміщені особи впливають на соціальний портрет Дніпропетровщини, на економічну та демографічну ситуацію в регіоні. Це обумовлює потребу посилення інституційної спроможності місцевих органів влади.

Серед наслідків військової агресії РФ проти України можна виділити такі: збільшення кількості осіб, які потребують соціальної підтримки від держави; дестабілізація економічної активності середнього та малого бізнесу в Україні, що у свою чергу збільшило кількість осіб, які через втрату заробітку знаходяться за межею бідності; виїзд за межі території України значної кількості громадян, що вплинуло на різні сфери суспільного життя, що у свою чергу обумовило відтік інтелектуального потенціалу держави тощо. Усі зазначені вище наслідки вплинули і на Дніпропетровщину, отож потребують оперативного реагування як практичних працівників відповідних галузей, так і пошуку нових підходів до захисту ВПО.

В перші місяці повномасштабного вторгнення збільшення кількості ВПО було важко прогнозувати та передбачити через непередбачуваність військових дій і терористичних актів з боку РФ. Більшість вжитих державою заходів об'єктивно не впливали на поліпшення ситуації. Майже повністю відповідальність за ВПО взяли на себе приймаючі громади. Дніпропетровська область стала для ВПО і транзитною, і приймаючою.

Громади області показали здатність кинути виклик проблемам ВПО, раціоналізувати використання власних ресурсів та бюджетів громад щоб підтримувати тих ВПО, які залишились і тих, хто має намір повернутися до покинутих домівок.

З точки зору негативних обов'язків держави захист прав ВПО полягає в усуненні перепон, що створюють істотні складнощі щодо здійснення їх прав і свобод, або їхнє здійснення при дотриманні певних формальностей може втратити сенс чи заперечує сутнісний зміст такого права. З точки зору позитивних обов'язків держави захист прав ВПО полягає у облаштуванні можливостей для поселення у місцях нового проживання. Багато цих механізмів належним чином не діють, оскільки законодавче регулювання підміняється підзаконними актами, що викривлюють суть цього закону, надаючи широку свободу розсуду адміністрації [7, с. 17]. Держава відповідає перед громадянами за їх безпеку та благополуччя. *Позитивні зобов'язання держави перед громадянами не зникають в умовах війни та внутрішнього переміщення. Ефективність реалізації таких повноважень залежить від ефективності роботи органів публічної влади з ВПО.*

Отож, розглянемо основні підходи, які були застосовані в Дніпропетровській області, як у приймаючій, для підтримки та захисту прав і свобод ВПО.

Житлові потреби ВПО. УВКБ ООН підтримує комплексний набір заходів з підтримки управління 30 колективних центрів, розташованих у Дніпропетровській області. Серед ключових досягнень та оновлень за жовтень і листопад: 12 колективних центрів знаходяться у Дніпрі, 12 – у Кривому Розі, 2 – в Чумаках, 2 – в Павлограді, 2 – в Новомосковську, 1 – в Синельниково. Серед них 27 колективних центрів і 3 центри прийому, 18 гуртожитків, 2 урядові будівлі, 2 колишні лікарні, 3 дитячі садки, 1 офісна будівля, 6 шкіл, 24 державних та 6 приватних землеволодінь [8]. Місцеві суб'єкти реагування, що висловилися за створення власних координаційних органів (незалежних від місцевої влади), стверджували, що це підвищило б рівень довіри до них з боку зовнішніх партнерів і дозволило б їм безпосередньо взаємодіяти з міжнародними організаціями. Це покращило б комунікацію, забезпечило б широку і стабільну координацію та гарантувало б звітність [9]. ВПО потребують суттєвої підтримки з боку приймаючих громад, особливо в питаннях розселення, що завжди сприяє їх інтеграції.

Працевлаштування ВПО. Після вирішення житлових проблем актуальним для кожного стає питання працевлаштування.

Дніпропетровські служби зайнятості отримали навантаження у зв'язку з прийняттям ВПО. Війна спровокувала виїзд людей з окупованих територій, які не були готові до зміни місця проживання і місця роботи. Служба зайнятості мала бути надією таких людей на працевлаштування. Однак за допомогою до Державної служби зайнятості у 2022 році звернулися лише 8122 ВПО [10]. Це свідчить про незадоволеність її роботою серед громадян. Частина ВПО самостійно шукає роботу через знайомих, мережу інтернет або прямо звертаючись до роботодавців, минаючи службу зайнятості. Отже, ВПО майже не працевлаштувались через державні органи, а діяльність органів Дніпровської служби зайнятості неефективна. Тому, для покращення цієї ситуації актуально оцифрувати процес працевлаштування ВПО через портал державних послуг «Дія», організувати для ВПО професійне навчання з урахуванням потреб регіону тощо.

Право на навчання. Освітній процес у закладах освіти відбувався за дистанційною та змішаною. ВПО отримали простий і доступний спосіб влаштувати своїх дітей до школи, але діти, які проживають у місцях компактного поселення, стикаються з суттєвими складнощами, а інколи навіть позбавлені можливості доступу до навчання онлайн, оскільки через завантаженість кімнат і за відсутності окремого навчального простору участь в освітньому процесі, підготовка домашнього завдання є дуже проблематичною. Нагальні проблеми виникають у дітей, які не мають гаджетів для онлайн-навчання та стабільного інтернет-з'єднання [11]. Все це погіршило доступ до освіти всіх дітей України, але особливо постраждали діти-ВПО.

ВПО (як діти, так і дорослі) перебувають у складних умовах. Серед проблем психологічного характеру, з якими частіше за все звертаються ВПО до психологів, розрізняють: стрес, тривога, депресія, панічні настрої, агресія, невизначеність майбутнього, складності адаптації до нових умов життя [9]. Безумовно це позначилось не тільки на здоров'ї ВПО, а і на готовності дітей до навчання, засвоєння навчального матеріалу тощо.

Правова допомога та захист. Дніпропетровська область займає вагомe місце серед інших регіонів України у наданні правових послуг внутрішньо переміщеним особам. У 2022 році 12% від усіх наданих послуг внутрішньо переміщеним особам займає саме Дніпропетровська область. У лютому-травні 2022 року внутрішньо переміщені особи першочергово вирішували питання пошуку житла, отримання соціальних виплат та гуманітарної допомоги, але в подальшому для внутрішньо переміщених осіб в пріоритеті трудові правовідносини, відновлення документів, відшкодування матеріальної шкоди внаслідок збройного конфлікту, порядок встановлення смерті на тимчасово окупованій території [9]. Найбільше правових послуг ВПО в Дніпропетровській області було надано безкоштовно в центрах з надання безоплатної правової допомоги. ВПО складають 22% від загальної кількості клієнтів центрів.

Аналіз справ, які вирішують судді судів Дніпропетровської області, підтверджує, що найчастіше ВПО звертаються з питань, серед яких: отримання статусу внутрішньо переміщеної особи; отримання копій судових рішень судів, які залишилися на тимчасово окупованій території; проведення розгляду судових справ за підсудністю тимчасово окупованої території; вирішення судових справ у сфері сімейних правовідносин: розірвання шлюбу, визначення місця проживання дитини, встановлення батьківства, стягнення аліментів тощо; визнання особи померлою, безвісно відсутньою; звернення із вирішення питання щодо підсудності при втраті матеріалів цивільної справи або іншої категорії справ; вирішення спадкових питань; призначення соціальної допомоги або інших соціальних виплат; пошкодження або знищення майна військовими рф, заподіяння смерті або тілесних ушкоджень внаслідок ракетних обстрілів; встановлення інших юридично значущих фактів. Отже, можемо зазначити, що перелік питань, із якими звертаються ВПО до суду досить широкий.

Місцеві органи влади в інтересах ВПО виконують роль координуючого органу. У громадах створюються «оперативні штаби реагування», що об'єднують представників місцевої влади, волонтерських ініціатив, бізнесу, правоохоронних органів

і служби надзвичайних ситуацій. Наприклад, у Кривому Розі діє «координаційна рада», що об'єднує місцеві органи влади, місцеві організації та волонтерські ініціативи.

З часом потреби і проблеми внутрішньо переміщених осіб трансформуються і змінюються. Але залишаються актуальними протягом тривалого часу питання компенсації моральних та матеріальних збитків, яких особи зазнали внаслідок військової агресії. Посилення й інституційного потенціалу системи суб'єктів надання первинної і вторинної безоплатної правової допомоги, місцевих органів публічної влади, установ та організації є необхідним з метою надання якісних послуг ВПО, а також особам, які постраждали внаслідок збройної агресії [12, с. 91; 13]. Саме ці актуальні напрямки мають стати пріоритетом у захисті право і свобод ВПО у середньостроковій перспективі.

Висновки. Чітке розуміння реальної статистики вимушеного переміщення важливе для: врахування її в роботі органів державної влади та місцевого самоврядування в регіоні, прийняття ними рішень; покращення планування бюджету регіону з урахуванням потреб ВПО; розробку та реалізацію місцевих програм для підтримки ВПО; збалансування ринку праці; удосконалення публічних послуг для ВПО в області та ін. Серед наслідків військової агресії рф проти України можна виділити такі: збільшення кількості осіб, які потребують соціальної підтримки від держави; дестабілізація економічної активності середнього та малого бізнесу в Україні, що у свою чергу збільшило кількість осіб, які через втрату заробітку знаходяться за межею бідності; виїзд за межі території України значної кількості громадян, що вплинуло на різні сфери суспільного життя, що у свою чергу обумовило відтік інтелектуального потенціалу держави тощо.

Подальші перспективи перебування ВПО на території регіону мають бути сплановані з урахуванням їх настроїв з приводу повернення до постійного місця проживання. Тобто орієнтування місцевих програм має бути зосереджено на: організації тимчасових місць проживання переважно для жінок та дітей; запровадженні соціальних програм медичного та психологічного характеру; створення єдиної комунікативної системи отримання гуманітарної допомоги ВПО та ін.

Для забезпечення прав і свобод ВПО необхідно акцентувати увагу на наступних елементах: стимулювання створення нових робочих місць на територіях, що знаходяться під контролем України. Таким чином, забезпечуючи економічний розвиток держави та реалізацію людського потенціалу, здійснюється захист прав і свобод ВПО, оскільки цей розвиток передбачає створення нових робочих місць; забезпечення можливості перекваліфікації та підвищення кваліфікації для ВПО, з урахуванням потреб економіки та особливостей регіону тощо; розроблення програм розселення ВПО в наявний житловий фонд та новобудови; відновлення інфраструктури у селах в регіонах, що постраждали від війни та забезпечення ВПО житлом у цих регіонах. Для оптимізації процесів у зазначеній сфері ефективними можуть бути залучення ВПО до самостійного будівництва; забезпечення доступу ВПО до освіти, забезпечення дітей засобами для доступу до дистанційної освіти на безоплатних умовах; сприяння створенню органів самоорганізації ВПО та активізація їх участі у житті громади.

Список використаних джерел:

1. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 10. 27 жовтня 2022 року. URL: https://displacement.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R10.pdf.
2. Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради з прав людини щодо додержання прав осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України (за період 24 лютого – 31 жовтня 2022 року). URL: <https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media>.
3. Ukraine – Displacement. International Organization for Migration (IOM). URL: <https://displacement.iom.int/ukraine>.
4. Прихистимо кожного: в Україні – понад 5 тис. місць компактного поселення для внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.
5. Мінакова Є. В. Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючій громаді: правові та практичні аспекти. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 12 (26). С. 55–60.
6. Внутрішнє переміщення в Україні: урахування гендерного компонента в локальних політиках / О. Уварова, М. Ясеновська. Харків, 2020. 50 с.

7. Права внутрішньо переміщених осіб: навчальний посібник / за заг. ред. О. Я. Погача, М. В. Савчина. Ужгород: PIK-Y, 2017. 436 с.
8. ACTED: Snapshot on Response in Dnipropetrovska and Kirovoradska oblasts, October–November 2022. Humanitarian Response. URL: <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/acted-snapshot-response-dnipropetrovska-and-kirovoradska-oblasts-october>.
9. Внутрішньо переміщені особи Дніпропетровської області: гендерний портрет: наук. видання / колектив авторів за загальною редакцією д.ю.н., проф. Наливайко Л. Р., д.ю.н., проф. Грицай І. О. (за підтримки Фонду Конрада Аденауера). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 116 с.
10. Надання послуг окремим категоріям громадян. Січень–жовтень 2022 року. URL: <https://dnp.dcz.gov.ua>.
11. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 9. 26 вересня 2022. URL: https://displacement.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R9_IDP_FINAL_UKR%20version.pdf.
12. Наливайко Л. Р., Мінакова Є. В. Проблеми забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та напрямки їх вирішення. Правнича освіта та юридична клінічна практика: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 8 груд. 2021 р.) / уклад.: О. О. Орлова. Дніпро: ДДУВС; 2021. С.90–92.
13. Наливайко Л. Р., Мінакова Є. В., Бочковий О. В. Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування з питань інтеграції внутрішньо переміщених осіб в умовах децентралізації влади. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 1. С. 130–136.

References:

1. Zvit pro vnutrishnye peremishchennya v Ukrayini. Opytuvannya zahal'noho naselennya. Raund 10. 27 zhovtnya 2022 roku. URL: https://displacement.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R10.pdf.
2. Spetsial na dopovid Upovnovazhenoho Verkhovnoyi Rady z prav lyudyny shchodo doderzhannya prav osib, yaki postrazhdaly vnaslidok zbroynoyi ahresiyi rosiiy koyi federatsiyi proty Ukrayiny (za period 24 lyutoho – 31 zhovtnya 2022 roku). URL: <https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media>.
3. Ukraine – Displacement. International Organization for Migration (IOM). URL: <https://displacement.iom.int/ukraine>.
4. Prykhystymo kozhnoho: v Ukrayini – ponad 5 tys. mist' kompaktnoho poselennya dlya vnutrishn o peremishchenykh osib. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.

5. Minakova YE.V. Instytutsiyna spromozhnist orhaniv mistsevoho samovryaduvannya shchodo intehratsiyi vnutrishn o peremishchenykh osib u pryymayuchy hromadi: pravovi ta praktychni aspekty. *Naukovi innovatsiyi ta peredovi tekhnolohiyi*. 2023. № 12 (26). S. 55–60.
6. Vnutrishnye peremishchennya v Ukraini: urakhuvannya gendernoho komponenta v lokal nykh politykakh / O. Uvarova, M. Yasenovs ka. Kharkiv, 2020. 50 s.
7. Prava vnutrishn o peremishchenykh osib: navchal ny posibnyk / za zah. red. O. YA. Rohacha, M. V. Savchyna. Uzhhorod: RIK-U, 2017. 436 s.
8. ACTED: Snapshot on Response in Dnipropetrovska and Kirovoradska oblasts, October-November 2022. Humanitarian Response. URL: <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/acted-snapshot-response-dnipropetrovska-and-kirovoradska-oblasts-october>.
9. Vnutrishn o peremishcheni osoby Dnipropetrovs koyi oblasti: hendernyy portret: nauk. vydannya / kolektyv avtoriv za zahal noyu redaktsiyeyu d.yu.n., prof. Nalyvayko L. R., d.yu.n., prof. Hrytsay I. O. (za pidtrymky Fondu Konrada Adenauera). Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2023. 116 s.
10. Nadannya posluh okremym katehoriyam hromadyan. Sichen -zhovten 2022 roku. URL: <https://dnp.dcz.gov.ua>.
11. Zvit pro vnutrishnye peremishchennya v Ukraini. Opytuvannya zahal noho naselennya. Raund 9. 26 veresnya 2022. URL: https://displacement.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R9_IDP_FINAL_UKR%20version.pdf.
12. Nalyvayko L. R., Minakova YE.V. Problemy zabezpechennya prav i svobod vnutrishn o peremishchenykh osib ta napryamy yikh vyrishennya. *Pravnycha osvita ta yurydychna klinichna praktyka: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 8 hrud. 2021 r.)* / uklad.: O. O. Orlova. Dnipro: DDUVS; 2021. S. 90–92.
13. Nalyvayko L. R., Minakova YE.V., Bochkovyy O. V. Problemy realizatsiyi povnovazhen orhaniv mistsevoho samovryaduvannya z pytan intehratsiyi vnutrishn o peremishchenykh osib v umovakh detsentralizatsiyi vladyy. Naukovyy visnyk Dnipropetrovs koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. 2022. № 1. S. 130–136.

L. R. Nalyvaiko

Experiences of Ensuring the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons in Dnipropetrovsk Region and Directions for its use at the National Level

Abstract. *The article examines the provision of the rights and freedoms of internally displaced persons in the conditions of martial law in Ukraine and*

provides suggestions for improving this mechanism based on the experience of the Dnipropetrovsk region.

The regional experience of legal protection of the rights and freedoms of IDPs has been systematized in order to improve the national mechanism of their support.

It is substantiated that a clear understanding of the real statistics of forced displacement is important for: taking it into account in the work of state authorities and local self-government in the region, their decision-making; improving regional budget planning taking into account the needs of IDPs; development and implementation of local programs to support IDPs; balancing the labor market; improvement of public services for IDPs in the region, etc. Among the consequences of the military aggression of the Russian Federation against Ukraine, the following can be highlighted: an increase in the number of people who need social support from the state; destabilization of the economic activity of medium and small businesses in Ukraine, which in turn increased the number of people who, due to loss of earnings, are below the poverty line; the departure of a significant number of citizens outside the territory of Ukraine, which affected various spheres of public life, which in turn led to the outflow of the state's intellectual potential, etc. All of the above-mentioned consequences also affected Dnipropetrovsk Oblast, so both practical workers of the relevant industries and the search for new approaches to the protection of IDPs require prompt response.

It has been proven that in order to ensure the rights and freedoms of IDPs, it is necessary to focus on the following elements: stimulating the creation of new jobs in the territories under the control of Ukraine. Thus, ensuring the economic development of the state and the realization of human potential, the rights and freedoms of IDPs are protected, since this development involves the creation of new jobs; ensuring the possibility of retraining and advanced training for IDPs, taking into account the needs of the economy and the characteristics of the region, etc.; development of IDP resettlement programs in the existing housing stock and new buildings; restoration of infrastructure in villages in regions affected by the war and provision of housing for IDPs in these regions.

Keywords: *internally displaced persons, ensuring rights and freedoms, martial law, public authorities, integration of internally displaced persons, host community*